

Avelsansvarig

Kommitté: Eva von Celsing, Anita Norrblom, Lena Widebeck och Annika Åkerman.

Under en helg i april träffades avelsansvariga för SSRK:s raser till en konferens i Stockholm. På konferensen diskuterades arbetet med RAS och deltagarna fick lyssna på intressanta och lärorika föredrag.

De flesta rasklubbarna hade deltagare på plats vilket var betydelsefullt. Vålförtjänta blomkuketter till Elisabeth Rhodin och Anne Bucksch som informerade om det ständigt pågående arbetet med RAS. Foto: Eva von Celsing

– Avelsfrågorna är klubbens viktigaste uppgift. Om vi inte sätter fokus på avelsarbetet och att ta fram genetiskt bra hundar faller allt annat samman, sa Elisabeth Rhodin med många års erfarenhet av avel både som taxuppfödare, exteriördomare, styrelseledamot i Svenska Taxklubben och ledamot i SKK:s avelskommitté. Elisabeth fortsatte:

– Om inte avelshundarna är genetiskt sunda och kan lämna avkommor som är mentalt stabila, är friska, har önskvärda jaktegenskaper och en tilltalande exteriör, så kommer inte raserna att utvecklas i rätt riktning. Alltså är klubbarnas viktigaste uppgift att ta fram ett RAS som kan vägleda uppfödarna att välja rätt djur för vidare avel. De mål som sätts i RAS för att förbättra rasernas svaga sidor och stärka det som

är bra, ska alla uppfödare känna till.

– Det är inte individuella resultat som bör vara viktigast för en uppfödare, sa Elisabeth. Att föda upp hundar är ett kollektivt arbete där alla uppfödare i rasen ska hjälpas åt. De allra flesta raser har sitt ursprung i ett fåtal individer. Det är hur många individer som fanns i stamboken när den stängdes som har avgjort hur många individer som fört rasen vidare. När man bedriver avel i en sluten population i en ras ökar hela tiden inavelsgraden, eftersom inga nya individer släpps in i stamboken. Då gäller det att hålla nere takten på hur den ökar och se till att inte avla på för få individer i rasen och därmed förlora genetiskt material på vägen.

Här gav Elisabeth några goda råd för att hålla uppe den genetiska variationen i rasen.

– Upprepa inte en kombination. Det blir sällan lika bra andra gången och dessutom kan tiken kanske lämna ännu bättre valpar med en annan hane.

– Undvik matadoravel. Använd hellre flera bröder än samma hane och om en hane lämnar bra avkomma, använd hellre en son.

Att hålla uppe den genetiska variationen är kanske vår allra viktigaste uppgift i aveln på hundar, eftersom de flesta sjukdomar ökar i omfattning vid inavel, fortsatte Elisabeth. Det är därför viktigt att inte inavelsökningen i rasen ökar. Här har alla uppfödare ett ansvar att kontrollera inavelsgraden vid varje enskild parning och att inte överskrida raskubbens rekommendation. I numerärt små raser kan det vara svårare än i större raser att undvika parningar med hög inavelsgrad.

Elisabeth rekommenderade att arbetet med RAS sätts i fokus i rasklubbarnas styrelser.

– Tänk på att varje år utvärdera RAS och ha det som en punkt på årsmötet. När RAS revideras ska förslaget ha diskuterats och ventilerats av uppfödarna innan beslut om revision tas på ett årsmöte. Det är viktigt att det är väl förankrat, eftersom det ska vara uppfödarnas ledstjärna i aveln för bra hundar.

Avslutningsvis poängterade hon hur viktigt det är att de regler som rasklubbarna sätter för valphänvisning och avelsrekommendationer om hälsa, är en del av strategierna i RAS.

Anne Bucksch arbetar på SKK som avelskonsulent. Hon avslutade anförandet om RAS med att berätta för deltagarna om hennes roll när ett RAS-dokument sänds in till SKK. För att en rasspecifik avelsstrategi ska kunna fungera som en ledstjärna i det gemensamma avelsarbetet, såsom Elisabeth beskrev det, är det viktigt att avelstrategin inte bara är väl förankrad hos uppfödarkåren utan även att RAS-dokumentet är tydligt skrivet och känns enkelt för alla uppfödare och hundägare att ta till sig och använda.

Lotta Olsson som har en projektanställning på SKK talade kring det viktiga ämnet Exteriör sundhet. Foto: Eva von Celsing

På ett pedagogiskt sätt fick Tomas Bergström från SLU oss att förstå komplexiteten kring framtagandet av ett säkert DNA-test. Foto: Eva von Celsing

Det första Anne kollar när ett nytt RAS kommer in är att alla olika delar som ska finnas med i en avelsstrategi, har tagits upp i dokumentet. Hon gör också en form av korrekturläsning, där det främsta målet inte är att rätta stavfel utan att se till att texten är tillräckligt tydligt skriven för att den ska bli förståelig och kännas lättillgänglig och användbar även för en helt ny uppfödare av rasen. Efter genomgång av dokumentet skickar Anne sina förslag på tillägg, korrigeringar eller förtydliganden till SSRK, som diskuterar dem vidare med rasklubben. Som avelsfunktionär i en rasklubb är man alltid välkommen att höra av sig direkt till Anne med frågor eller funderingar om

arbetet med RAS, men den färdiga produkten – RAS-dokumentet – ska alltid skickas in via SSRK, som har fått det delegerade rasansvaret från SKK.

Nästa steg i processen blir att RAS-dokumentet skickas till en ledamot i SKK:s avelskommitté (AK) för granskning av innehåll, mål och strategier. Även i detta steg kan det hända att dokumentet kommer tillbaka till ras- och specialklubben med förslag på korrigeringar innan ett fastställande kan bli möjligt. När dokumentet känns färdigarbetat skriver granskaren ett utlåtande som – tillsammans med själva RAS-dokumentet och annan viktig information (t.ex. Agria Breed Profile för de raser där det finns tillgängligt) – blir en punkt på nästkommande möte i SKK/AK. Avelskommittén ska sedan avgöra vilka RAS som kan fastställas och därmed gälla i fem år framöver, och vilka RAS som behöver återremitteras till en ras- och specialklubb för ytterligare arbete. Här fungerar Anne som en kontaktperson mellan SKK/AK och ras- eller specialklubbar.

Lotta Olsson ingår i den grupp på SKK som arbetar med exteriör sundhet. Lotta berättade att särskilda domaransvisningar, SRD, har funnits sedan 2009. Hon berättade också att det 2014 blev ett gemensamt verktyg, Breed specifikt instructions, BSI, inom Nordisk kennelunion. SRD har som syfte att göra domarna uppmärksamma på exteriöra överdrifter hos våra rashundar, vilka kan påverka hundarnas hälsa.

SRD innehåller två delar: en generell del som gäller alla hundar där man ska beakta sundheten i andning, ögon, vikt, mentalitet, rörelser, hud, päls, bett och tänder och en specifik del som listar ett antal raser med detaljer som domarna ska fästa extra uppmärksamhet på. Även England, som de flesta av SSRK:s raser har som hemland, har sin typ av SRD, Breed watch. Där har man delat in hundarna i tre kategorier där de raser som återfinns i kategori tre

måste genomgå en veterinärbesiktning innan de går in i finalringen.

Det är viktigt att vi tänker på vad som står i våra rasstandarder och hur de tolkas. Man ska också komma ihåg att de flesta standarder skrevs för över hundra år sedan och att endast små justeringar har gjorts genom åren. Uttryck som måttligt, stora och rikligt behårat hade säkert helt andra referensramar då.

Avslutningsvis föreläste Tomas Bergström från SLU om genetisk forskning. Det var intressant och pedagogiskt, men någon framförde i kurskritiken att det blev väl akademiskt. Vi blev dock klara över hur komplicerat arbetet med att få fram ett säkert DNA-test måste vara.

Lena, Annika, Anita och Eva